

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE

ȘCOALA DOCTORALĂ *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE*

Cu titlu de manuscris

**CZU [780.653.1:780.614.131.015.2]:781.68](043.3)
780.653.1:780.614.131.015.2.036**

VITIUC ALEXANDR

**EVOLUȚIA TEHNICII INTERPRETATIVE
LA CHITARA-BAS ÎN MUZICA DE JAZZ
(ANII '50 AI SECOLULUI XX – ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI)**

Rezumat al tezei de doctor în arte

SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE (DOCTORAT PROFESIONAL)

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul Şcolii doctorale *Studiul artelor şi culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice.

Conducător ştiinţific:

Victoria Tcacenco, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice.

1. **Svetlana Badrajan, preşedinte**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice
2. **Diana Bunea, secretar**, doctor în studiul artelor, conferenţiar universitar, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice
3. **Victoria Tcacenco, conducător ştiinţific**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice
4. **Feodor Şak, referent oficial**, doctor habilitat în studiul artelor, conferenţiar universitar, Academia de Muzică „Gnesin”, Federaţia Rusă
5. **Victor Ghilaş, referent oficial**, doctor habilitat în studiul artelor, conferenţiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Ştiinţe a Moldovei
6. **Tatiana Berezovicova, referent oficial**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice.

Susţinerea va avea loc în data de 15 decembrie 2021, la ora 12.00, la şedinţa Consiliului Ştiinţific Specializat de susţinere a tezei de doctor în arte a Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice (Chişinău, str. Mateevici, 87). Teza şi referatul pot fi consultate la Biblioteca Naţională a Republicii Moldova (Chişinău, str. 31 August 1989, 78A), la biblioteca Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice (Chişinău, str. Mateevici 87, sala de lectură), cât şi pe site-urile web <http://www.cnaa.md> şi www.amtap.md.

Autoreferatul a fost expediat la “_____” _____ 2021

Secretar ştiinţific al Consiliului Ştiinţific Specializat:

Diana Bunea, dr., conf. univ.

Conducător ştiinţific:

Victoria Tcacenco, doctor în studiul artelor,
profesor universitar:

Autor:

Alexandr Vitiuc:

TEZELE PRINCIPALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Evoluția tehnicii interpretative la chitara-bas este legată inseparabil cu procesele de devenire și dezvoltare a muzicii de estradă și jazz. Fiind un instrument sintetic, chitara-bas a integrat în structura sa mai multe componente: construcția – de la chitară electrică; funcția interpretativă – de la contrabas, emiterea sunetului – de la chitara clasică. Îmbinarea firească a stilurilor și direcțiilor jazzului, muzicii pop și rock, a determinat apariția unor tehnici de interpretare și procedee de emitere a sunetului principal noi la instrumentele muzicale contemporane, inclusiv chitara bas.

Astăzi, există numeroase surse științifice, metodico-didactice, notografice ș. a., dedicate tehnicii interpretative la chitara-bas. O sursă de informare separată o reprezintă școlile audio și video, ce relevă în mod vizibil particularitățile procesului de studii. În Republica Moldova, problematica studierii istoriei și tehnicii interpretării la chitara-bas sunt la etapa inițială, astfel, aceasta fiind actuală atât din punct de vedere științific, cât și practic.

Proiectul științifico-practic prezentat este bazat pe dorința de a sintetiza bogata experiență interpretativă și pedagogică a autorului, asigurând în acest mod accesul la aceasta, pentru bas-chitariștii începători și profesori.

Componenta artistică a tezei este prezentată prin interpretarea publică a trei programe de concert, în care autorul a evoluat ca solist, improvizator și acompaniator, interpretând atât standarde de jazz cunoscute, cât și creații originale solistice. Pe lângă aceasta, componenta practică a fost completată prin creațiile pentru chitară-bas și ansamblu, semnate de autor.

Drept materiale adiacente la acest proiect, pot fi considerate colecțiile autorului *Piese de jazz pentru chitară electrică, volumele 1, 2 și 3; Zece studii melodice pentru chitară-bas; Crestomație pentru chitară-bas; Cântece de popularitate transcrise pentru chitară-bas, vol. 1*, cât și elaborările metodice *Improvizația ca mijloc efectiv de motivare a chitaristului de estradă și jazz*, în care sunt abordate probleme actuale ale dezvoltării abilităților improvizației de jazz și *Dezvoltarea istorică a artei de contrabas*.

În partea teoretică a tezei este abordată dezvoltarea istorică a instrumentelor înrudite cu chitara-bas. Acest compartiment prezintă un interes deosebit, întrucât relevă principalele etape ale formării tehnicii interpretării la chitara-bas, în contextul unitar al proceselor istorice, tehnologice, practice și pedagogice.

Caracterul științifico-artistic al cercetării de față este determinat de orientarea spre activitatea didactică și metodică și constă în studierea tehnicilor de interpretare la chitara-bas, a repertoriului și a literaturii didactice și metodice ce se referă la aceasta, cât și a școlilor audio și

video. Abordarea complexă propusă de autor va permite sintetizarea, în cadrul cercetării, a unor principii ale tehnicii interpretative la chitara-bas, care vor constitui un suport adecvat pentru bas-chitariștii începători, în procesul de însușire mai calitativă a acestui instrument muzical.

Scopul tezei constă în cercetarea evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas în muzica de jazz (începând cu anii 1950 ai secolului XX și până la începutul secolului XXI), în contextul unitar al aspectelor sale tehnologice, istorice și interpretative.

Scopurile cercetării rezidă în:

1. analiza premiselor istorice ale apariției chitarei-bas, a primelor experiențe ale creării acesteia, a proceselor de perfecționare a particularităților construcției instrumentului;
2. cercetarea tehnicilor și a procedeeleor de interpretare, în baza artei celor mai importanți interpreți la chitara-bas de la mijlocul secolului XX – începutul secolului XXI;
3. relevarea influenței modalităților de emisie a sunetului la contrabas, chitara acustică și chitara electrică asupra tehnicii chitarei-bas și studierea formării noilor modalități de interpretare;
4. aprecierea rolului muzicii de jazz, pop și rock în contextul lărgirii funcțiilor interpretative ale chitarei-bas electrice, în toate tipurile de colective contemporane;
5. studierea lucrărilor științifice și metodice, a surselor multimedia (materiale audiovizuale, școli video);
6. elucidarea specificului instruirii contemporane pe internet, în baza activității personale pe canalul de *YouTube*, *Alexandr Vitiuc*.

Obiectul cercetării îl constituie tehnica de interpretare la chitara-bas, ca mijloc de activitate muzical-interpretativă.

Noutatea și originalitatea ideii artistice este determinată de:

- aspectele practice ale tehnicii interpretative la chitara-bas, ce au fost ilustrate în cadrul a trei programe de concert. Repertoriul muzical prezentat a inclus atât standarde de jazz cunoscute, cât și creații originale de autor. În evoluările scenice au fost implicate atât forma individuală de interpretare, cât și interpretarea în diverse ansambluri combo, întrunite din inițiativa autorului (duet, trio, cvartet, cvintet, sextet);
- în cadrul componentei teoretice, pentru prima dată în Republica Moldova a fost elaborat un studiu complex al evoluției tehnicii de interpretare la chitara-bas, abordată ca o asociere a aspectelor istoric, tehnologic, interpretativ și metodico-didactic. În teză, de asemenea, au fost abordate problemele metodicii instruirii chitarei-bas pe internet, prin intermediul canalului de *YouTube*. În procesul de studiere a tehnicii

interpretative *pizzicato*, autorul a introdus în circuitul științific un termen nou – *pizzicato dinspre corpul instrumentului*.

Baza metodologică a tezei. Componenta științifică a tezei reprezintă patru aspecte de bază: istoric, tehnologic, interpretativ și didactico-metodic. Desfășurarea cercetării a inclus câteva etape:

- studierea surselor teoretice (monografii, enciclopedii, articole științifice), ce se referă la tema tezei;
- cercetarea materialelor didactice (manuale de autoinstruire, școli, ghiduri didactico-metodice, almanahuri muzicale ș.a.), ce permit cercetarea aspectelor metodice ale predării chitarei-bas;
- analiza literaturii metodico-didactice, a școlilor audio și video, ca și componente importante ale procesului de învățământ contemporan;
- trecerea în revistă a canalului video de autor pe YouTube – *Alexandr Vitiuc*, ca una din formele actuale ale comunicării interpretului și profesorului de chitară-bas cu societatea contemporană.

Importanța teoretică a tezei. Cercetarea efectuată aduce un aport esențial în conștientizarea evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas în Republica Moldova. Materialele tezei de față pot servi drept suport pentru cercetări ulterioare în domeniul dat.

Valoarea practică a lucrării este determinată de utilizarea acesteia în procesul de studiu al disciplinelor: *Instrument+Improvizatie, Metodica predării instrumentului de specialitate, Practica artistică, Instrument adăugător, Practica pedagogică, Istoria muzicii de estradă și jazz* ș. a. Astfel, rezultatele cercetării pot fi utilizate în pregătirea profesională a interpreților pentru evoluările scenice și înregistrările de studio, în activitatea pedagogilor ce predau chitara-bas.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza a fost efectuată în cadrul Școlii doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Componenta practică a tezei a fost prezentată în cadrul a trei evoluări concertistice în Sala Mică a AMTAP și în Sala Mare a Institutului de Arte *A. G. Rubinștein* din or. Tiraspol.

Principalele rezultate ale cercetărilor teoretice sunt reflectate în 14 publicații, inclusiv în 11 articole științifice (8 dintre acestea – în ediții specializate, recomandate de Agenția națională de asigurare a calității în educație și cercetare) și 3 teze ale comunicărilor la conferințele științifice. Materialele tezei au fost prezentate la 8 foruri științifice (în Republica Moldova, Federația Rusă, SUA, Japonia), inclusiv la 5 conferințe științifice internaționale și 3 seminare științifico-metodologice.

Componentele practică și teoretică a tezei au fost dezbătute la ședințele comune ale comisiei de îndrumare. Teza a fost discutată și recomandată pentru susținere de către Comisia de îndrumare și Consiliul științific al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Structura și conținutul cercetării teoretice. Teza include 131 de pagini ale textului de bază, ce conține o Introducere, trei capitole, Concluzii generale și recomandări, Bibliografie din 157 de surse în limbile rusă, engleză, germană și 4 anexe. *Anexa 1* include lista abrevierilor. În *anexa 2* sunt prezentate programele celor trei concerte ale autorului. *Anexa 3* conține un dicționar de termeni străini, utilizați în teză. În *anexa 4* este prezentată informația despre denumirile și tematica lecțiilor online și adresele de internet ale materialelor didactice video, publicate pe canalul personal de *YouTube Alexandr Vitiuc*.

Cuvinte-cheie: chitara-bas, bas fără frete, pick-up, tehnică interpretativă, *pizzicato*, *slap*, *tapping*, *flageolete*.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea tezei de față, sunt determinate scopul și obiectivele, obiectul cercetării, gradul de noutate și originalitate, importanța teoretică și practică a lucrării, aprobarea rezultatelor.

Primul capitol este intitulat **Premisele apariției chitarei-bas**. În compartimentul **1.1.**, autorul cercetează problemele dedicate premiselor istorice ale apariției chitarei-bas și analizează instrumentele premergătoare acestora: contrabasul, chitara clasică și chitara electrică.

Pe parcursul mai multor secole, partida basului este parte integrantă a creațiilor de muzică profesională de tradiție europeană. Și dacă în muzica orchestrală clasică, partida basului era interpretată de contrabas sau violă bas, apoi în formele timpurii ale muzicii afroamericane, precum *ragtime* sau *jazz*, partida basului era interpretată de tubă sau unul din instrumentele din grupul de alamă.

Identificarea datelor precise, ce ar dovedi apariția unor prototipuri de instrumente cu corzi, înrudite cu chitara-bas, este dificilă din cauza diferențelor în ce privește originea lor istorică. Instrumentele muzicale puteau avea particularități analogice ale construcției și un diapazon apropiat ca sonoritate cu acesta, însă cu diferite denumiri.

Primele mărturii istorice ce permit stabilirea precisă a apariției contrabasului cu patru corzi sunt legate de meșterul și inventatorul italian Michele Todini. Experimentând în domeniul construcției violei contrabas, M. Todini a eliminat *fretele* deja existente, fixând acordajul modern al celor patru corzi (E_1 , A_1 , D , G). Rezultatele cercetării lui M. Todini sunt reflectate în cartea sa *Galleria armonica*, publicată în 1676, în care noul instrument este numit contrabas.

Crearea construcției de bază a chitarei clasice este legată de numele meșterului spaniol Antonio de Torres. Anume A. de Torres a elaborat și a implementat în practica interpretativă chitara clasică spaniolă de tip nou. Acest instrument inovativ a fost recunoscut pe plan internațional, păstrându-se în forma sa inițială până astăzi. Evoluția chitarei clasice a continuat pe continentul american: astfel, la începutul secolului XX în SUA s-a răspândit pe larg chitara acustică (de estradă), ce se deosebea printr-un corp mai masiv și printr-o tastieră îngustă. Corzile de nailon au fost schimbate pe corzi de metal, fapt ce i-a conferit chitarei acustice un timbru caracteristic, cu predominarea unor armonice grave, un *sustain* de durată mai lungă și o sonoritate mai plină. Totuși, destul de rapid a devenit evident faptul că mărirea volumului corpului chitarelor acustice, schimbarea corzilor de metal, de o sonoritate mai amplă, nu a fost îndeajuns pentru asigurarea unui nivel important al volumului sonor. Renunțând la mărirea continuă a dimensiunilor construcției chitarei acustice, inventatorii au continuat căutările unor

soluții optime în acest sens. Un următor pas evolutiv în dezvoltarea chitarei a fost electrificarea acesteia.

La sfârșitul anilor 1940 a fost făcută una din cele mai importante descoperiri pentru viitorul chitarei electrice, care a condus spre apariția unui prototip inovațional cu corp solid. În 1948, inginerul californian Paul Bigsby a inventat prima chitară electrică cu corp întreg (acest instrument se află acum în Sala de faimă a muzicii country, în Nashville, Tenessey). Totuși, prima chitară elaborată pentru a fi produsă în serie a fost construită de renumitul inventator american Leo Fender, numită *Fender Broadcaster*.

În compartimentul 1.2. este reflectată problematica creării, în anii 1920-1940, a primelor prototipuri de chitară-bas experimentală. Odată cu electrificarea chitarei, inventatorii desfășoară experimente de același tip, cu instrumente ce cuprind diapazonul grav. Astfel, în 1924, inginerul-inventator american Lloyd Loar, colaborator principal al companiei *Gibson*, a elaborat un prototip de chitară electrică cu un design stilat, punând accentul pe pick-up, corzi și multe altele. Scopul său a fost de a amplifica sunetul în mod natural, prin ajutorul pick-upului electromagnetic, cu reproducerea ulterioară a sonorității prin sisteme acustice exterioare. Anticipând cerințele pieței muzicale cu aproape 30 de ani, designul radical al lui L. Loar nu a fost acceptat de societate și de conducerea *Gibson*, rămânând în istorie, în același an, 1924.

Un alt domeniu de utilizare a inovațiilor tehnice vizează mandolina napolitană, ce a obținut o popularitate enormă la confluența secolelor XIX-XX. În acea perioadă, au existat numeroase experimente în domeniul perfecționării construcției mandolinei-bas, printre acestea remarcându-se modelul *Gibson Style J Mando bass*. Acest prototip reprezintă un instrument acustic de dimensiuni gigantice, cu o sonoritate gravă destul de pronunțată.

Un alt instrument experimental cu registru grav este și basul electronic *Audiovox #736 Electronic Bass*, creat în anul 1936 de muzicianul și întreprinzătorul american Paul Tutmarc. Instrumentul are mai multe trăsături ale chitarei-bas moderne (corpul întreg de lemn, amplasarea orizontală a tastierei, frettele). Totuși, primele experimente în crearea acestui instrument nu au avut un succes comercial.

Odată cu apariția modelului inovativ al chitarei electrice dintr-un singur corp *Fender Broadcaster*, în 1948, inventatorul american Leo Fender a hotărât să construiască un prototip cu registru grav asemănător – ceva mediu între chitara electrică și contrabas. În rezultatul experimentului desfășurat, inventatorul a reușit să elaboreze o chitară-bas dintr-un singur corp, principial nouă – *Fender Precision Bass*, produsă cu succes în decembrie 1951.

Compartimentul 1.3. este dedicat perfecționării particularităților de construcție a chitarei-bas începând cu anii 1950 și până în prezent. Construcția *Fender Precision Bass* a însemnat

începutul unei noi epoci în evoluția instrumentelor cu diapazon grav, ce a pus bazele construcției de chitare pentru următoarele generații din întreaga lume. Un alt pas revoluționar a fost producerea, în 1960, a noului model *Fender Jazz Bass*, dictată de realitățile muzicii contemporane, ce necesitau o sonoritate mai amplă, luminoasă a instrumentului, în contextul general și, prin urmare, transferarea interpreților contrabasiști la chitara-bas electrică. Diferența principală dintre *Jazz Bass* și *Precision Bass* constă în emiterea sonorității chitarei-bas într-un spectru acustic mai larg.

Inițial, anume *Fender Musical Instruments Corporation* a ocupat pozițiile de top în producerea și vânzarea chitarelor-bas. Totuși, firmele *Gibson*, *Rickenbacker* și altele au prezentat prototipuri originale pentru acestea, bazate pe propriile modele de chitară-bas. În 1955, compania germană *Höfner* a lansat chitara-bas electroacustică *Höfner 500/1*, ce amintește, după construcția sa, de vioară.

Se mai produc și alte modele cu mai multe corzi, care, de asemenea, au avut un succes larg, din contul unicității lor. Acestea sunt chitare cu șapte, opt și nouă corzi, diapazonul cărora poate ajunge la 5 sau mai multe octave. Sunt cunoscute chitarele-bas cu corzi dublate sau chiar triplate care, dublându-se, aduc în sonoritatea instrumentului o mai mare cantitate de armonice și, prin aceasta, îmbogățesc partida muzicală printr-un acompaniament mai dens.

În compartimentul **1.4.** sunt relevate particularitățile construcției pick-urilor pentru chitara-bas. Acestea sunt niște mecanisme electronice de mici dimensiuni, sub formă de mosor cu magnet, ce preschimbă energia vibrațiilor corzilor în semnal electric. Clasificarea particularităților constructive ale pick-urilor presupune divizarea acestora după tipurile de dispozitive și după tipurile de formare a semnalului electric. În primul caz, pick-upul presupune cantitatea mosoarelor de inducție, prezentate sub forma unor două modificări:

Single-coil – pick-up pentru chitară-bas, format dintr-un singur mosor, ce transmite o sonoritate curată și firească, un atac percusiv viu, luminos;

Humbucker – pick-up pentru chitară-bas, proiectat din două mosoare, conectate succesiv, în antifază.

În cel de-al doilea caz, prin tipurile de formare a semnalului electric înțelegem amplificarea prealabilă a pick-urilor, care, de asemenea, este prezentată în două variante:

Pick-upul pasiv – un dispozitiv electronic, format dintr-un mosor cu înfășurare densă a firului (circa 10.000, diametru 0,06 mm) și un magnet. Acesta transmite o sonoritate curată și firească, fără sursă adițională de amplificare a semnalului, din care cauză, aceasta are un semnal de intrare mai slab, puterea căruia depinde de lungimea cablurilor de conexiune a liniilor de comutare;

Pick-upul activ – un dispozitiv electronic, construit dintr-un mosor cu înfășurare subțire a firului și un magnet. Pentru amplificarea nivelului semnalului de intrare, în construcția *pick-upului activ* este montat un *mini-amplificator cu funcție anticipativă*.

Interpretarea la instrumentele acustice cu corzi grave presupune utilizarea *pick-upului cu element piezoelectric*. La baza construcției acestuia este *piezocristalul*, care transformă energia mecanică a vibrației corzilor în energie electrică. Acest principiu electromecanic permite lucrul cu orice tip de corzi, fără a face diferență de materialul utilizat. Reproducerea sunetului la chitara-bas are loc fără zgomote adiționale sau reglare a rețelei electrice.

Acest principiu specific *pick-upului* este caracteristic și pentru *pick-upurile midi*. În esență, este un *piezo-pick-up polifonic*, ce permite livrarea semnalului electromecanic de pe fiecare coardă în parte și digitizarea semnalului midi, transmis spre sintetizator. Sonoritatea chitarei-bas se transformă în *controller-midi*, iar la ieșire, sunetul poate căpăta timbralitatea instrumentelor cu clape, de percuție, cu corzi sau aerofone.

Cea mai progresistă versiune apare a fi construcția *pick-upurilor optice*. În acest caz, sunetul se formează prin concursul unui LED și a unui fotorezistor, care, la vibrația corzii, înregistrează diferența de date. Informația acumulată sub forma unui flux de lumină formează semnalul, care ulterior este fixat de *pick-up* și transmis către sistemele acustice.

Compartimentul 1.5. conține concluziile la capitolul 1.

Cel de-al doilea capitol se intitulează **Evoluția procedeeleor interpretative la chitara-bas în muzica de jazz**. În compartimentul 2.1. sunt studiate problemele evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas în muzica de jazz. Subcompartimentul 2.1.1. este dedicat analizei formării tehnicii *pizzicato*. Subcompartimentul 2.1.2. se referă la modelul fără frete al chitarei-bas. Procesul de formare a tehnicii interpretative la chitara-bas a avut un caracter rezumativ. Din punct de vedere funcțional, chitara-bas trebuia să dubleze partida contrabasului – prin urmare, trebuia să utilizeze procedeele de interpretare specifice contrabasului; iar din punctul de vedere al construcției – să preia procedeele de interpretare de la chitara clasică și de la chitara electrică. Astfel, modalitățile de emiter a sunetului la chitara-bas s-au format în baza a trei tehnici interpretative: *de arcuș* și *pizzicato* specifică contrabasului, *tirando* și *apoyando* specifice chitarei clasice și *de plectru (mediator)* specifică chitarei electrice.

Tehnica *pizzicato* este procedeul ce stă la baza interpretării la chitara-bas. Datorită amplasării firești a degetelor mâinii drepte, această metodă este considerată cea mai comodă și practică. Este interesant, că emiter a sunetului *pizzicato* la chitara-bas este atribuită la metodica corzilor ciupite, întrucât, în opinia cercetătorilor contemporani, această tehnică se încadrează în special în modalitatea percusiv-ciupită de emiter a sunetului, care trebuie indicată printr-un

termin special, spre exemplu, *lovitura prin ciupire* sau *lovitură ciupită*. Menționăm, printre altele, că contrabasul se atribuie instrumentelor cu arcuș, iar chitara clasică și chitara electrică – la instrumentele cu corzi ciupite. Deși termenul *pizzicato* este comun, specificul emiterii sunetului la instrumentele cu corzi și arcuș și cu corzi ciupite se deosebește esențial.

Totuși, *apoyando* la chitară este similar cu tehnica *pizzicato*, care se utilizează la chitara-bas. Direcția mișcării degetelor mâinii drepte, în timpul emiterii sunetului, practic, coincide perfect, iar lovirea corzii are loc în același mod – cu sprijinul pe coarda vecină (de jos). Totodată, *tirando* specific chitarei, coincide cu tehnica interpretării la chitara-bas, când degetele mâinii drepte emit sunetul în direcția dinspre corpul instrumentului. Mișcarea degetului mare are loc în direcția opusă celorlalte degete. Reieșind din aceasta, considerăm necesar că introducem în circuitul științific un termen nou: această modalitate de emiterie a sunetului poate fi definită ca *pizzicato dinspre corpul instrumentului*. Referitor la chitara-bas, este posibilă de asemenea, și utilizarea termenului *tirando*, preluat din terminologia chitarei clasice.

În anul 1961, în timp ce schimba fretele la instrumentul său, bas-chitaristul britanic Bill Wyman, membrul al legendarului grup rock *The Rolling Stones*, a observat că sonoritatea acesteia, în momentul absenței fretelor, este foarte originală, specifică. Corzile atinse direct de tastieră, emiteau un sunet foarte asemănător cu tehnica *pizzicato* de contrabas, după caracteristica timbrală. Neavând frete, noul instrument cu corzi grave nu era legat de un anumit acordaj temperat, primind astfel denumirea de chitară-bas fără frete sau bas fără frete.

Ca aspect exterior, basul fără frete arată exact ca modelul chitarei-bas cu frete. Diferența principală constă în absența fretelor pe tastieră, totuși, se întâlnesc și modele cu creștături speciale sau cu linii de orientare pe partea din față a tastierei. Pentru unele prototipuri, este caracteristică prezența semnelor pe părțile superioară, laterală a tastierei (pe locul unde stă degetul). În practica interpretativă sunt utilizate în temei modele cu patru corzi, totuși, prin analogie cu chitarele-bas cu frete, sunt utilizate și versiuni cu cinci-șase corzi.

Interpretarea la chitara fără frete necesită calități fundamentale din partea muzicianului. Pe lângă posedarea unor procedee tehnice, instrumentistul trebuie să demonstreze o intonație precisă și un auz muzical dezvoltat.

Compartimentul 2.2. este orientat spre cercetarea unor procedee interpretative noi de emiterie a sunetului: *slap* (subcompartimentul 2.2.1.), *tapping* (subcompartimentul 2.2.2.), *flajeoletele* (subcompartimentul 2.2.3.). Integrarea rapidă a chitarei-bas în genurile și stilurile muzicale contemporane a continuat activ în a doua jumătate a anilor 1960. Concomitent cu dezvoltarea muzicii rock și funk, bas-chitariștii au experimentat în căutarea unor mijloace

interpretative noi, originale, întrucât cele existente deja nu răspundeau în deplină măsură necesităților practicii muzicale. Unul din aceste procedee este *slap*-ul.

Premisele apariției acestui procedeu trebuie căutate în stilistica *rockabilly*, pentru care era caracteristică utilizarea contrabasului. Interpretarea partidelor muzicale într-o manieră mai agresivă presupunea ciupiri *pizzicato* puternice la contrabas, cu lovirea ulterioară a corzii de suprafața tastierei. În acest *pizzicato* activ, alături de sonoritatea notei apărea o pocnitură percusivă specifică, cunoscută în practica interpretativă de contrabas sub termenul de *slap*. Pe lângă aceasta, emiterea sunetului *slap* crea o bază ritmică adăugătoare, ce putea înlocui parțial funcția instrumentelor de percuție.

Trebuie să menționăm, că emiterea sunetului *slap* la chitara-bas are loc printr-un procedeu principial nou față de contrabas. Acesta poate fi urmărit în baza formării însușirilor mecanice ale mișcărilor degetelor mâinii drepte. Elementul percusiv principal al *slap*-ului la bas este lovitura cu falanga degetului mare pe coardă și prinderea acesteia cu degetele arătător și mijlociu (mai rar cu cel inelar). La contrabas este vorba doar de ciupiri active cu degetele arătător și mijlociu (mai rar, cu cel inelar). La chitara-bas, coarda întinsă se lovește de fretă, iar la contrabas – de tastieră. Prin urmare, similaritatea terminologică a emiterii sunetului *slap* la chitara-bas și contrabas este argumentată doar de natura percusivă generală a emiterii sunetului.

Natura evolutivă a tehnicii *tapping* a deschis perspective interpretative colosale pentru chitariști. Pe lângă particularitățile tehnice, *tappingul* a lărgit considerabil aria posibilităților de utilizare interpretativă a instrumentului, dezvăluind funcțiile polifonice, principial noi, ale instrumentului. Întrucât chitara-bas a preluat acest procedeu interpretativ de la chitara electrică, în procesul de dezvoltare a interpretării la chitara-bas, acesta a căpătat trăsături distinctive proprii.

Emiterea sunetului la chitara-bas prin *tapping* se bazează pe utilizarea a două tehnici diferite: monovocală și polifonică. Interpretarea acestor tipuri urmărește sarcini muzical-expressive și tehnice diferite.

Abordarea utilizării practice active a *flajeoletelor* este legată nemijlocit de dezvoltarea evolutivă a chitarei-bas. Dacă în anii 1950-1960 interpretarea *flajeoletelor* este asociată doar cu creația anumitor interpreți la chitara-bas, apoi în anii 1970 apar muzicieni ce formează din acest procedeu de emitere a sunetului, simplu la prima vedere, un domeniu întreg al tehnicii interpretării *flajeoletelor*.

Primul bas-chitarist ce a utilizat *flajeoletele* în calitate de mijloc interpretativ veritabil, a fost Jaco Pastorius. Posedând un talent muzical de excepție și fiind dotat cu instrumentarul necesar, J. Pastorius a devenit un adevărat „simbol” al tehnicii *flajeoletelor*.

În compartimentul 2.3. sunt abordate problemele sintezei diferitor tehnici de interpretare la chitara-bas în practica interpretativă contemporană. Pe parcursul drumului său evolutiv, tehnica interpretării la chitara-bas s-a perfecționat continuu, căpătând noi calități distinctive. Acest fapt este legat nu doar de apariția unor modele inovative ale instrumentului, ci și de lărgirea funcțiilor interpretative ale chitarei-bas în colectivele de estradă și jazz. Legătura directă cu dezvoltarea chitarei electrice, a tehnicilor de interpretare la chitara clasică, a funcțiilor contrabasului, a permis constituirea unor trei procedee de emiterie a sunetului: *pizzicato*, *slap* și *tapping*. Drept tehnică de chitară-bas de sine stătătoare poate fi numită doar tehnica *flajeolelor*, întrucât nici la unul din instrumentele înrudite acest procedeu nu a avut o răspândire atât de largă.

Realizarea unor idei artistice progresiste a determinat căutarea unor noi mijloace de expresivitate în domeniul interpretării la chitara-bas. Cea mai logică era calea lărgirii diapazonului preexistent. Fiecare în parte, muzicienii însușeau activ chitarele cu cinci, șase sau mai multe corzi, însă dezvoltarea tehnicii interpretative la aceste instrumente era încetinită din cauza lipsei unor școli fundamentale sau a unor manuale. Primul bas-chitarist care a știut să dezvăluie în mod original în toată amploarea, lărgirea diapazonului și natura evolutivă a tehnicii *pizzicato* la chitara-bas cu șase corzi, a fost John Patitucci. În rezultatul lărgirii diapazonului cu două corzi a chitarei-bas obișnuite – H_2 în grav și c în acut, interpretul a știut să reunească într-un singur instrument muzical mai multe funcții de sine stătătoare. Pentru prima dată, au fost asimilate, atât pe plan tehnic, cât și ca expresivitate artistică, avantajele diapazonului lărgit al chitarei-bas cu șase corzi.

O altă realizare revoluționară a lui J. Patitucci a fost elaborarea și implementarea în practica interpretativă a chitarei-bas cu șase corzi a tehnicii acordurilor complexe (non-, undecim-, terțdecimacorduri), care includea modele de digitație mai comode. La rândul ei, interpretarea partidei basului amintea de partidele de acompaniament ale chitarei sau pianului. Emiterea sunetului pe corzile acute, în această tehnică, se deosebea printr-o sonoritate transparentă, iar pe cele grave – prin mai multă densitate, ampoare.

În același timp, începutul anilor 1990 a marcat începutul popularității varietății basului cu șase corzi fără frete. Muzicienii încercau să utilizeze la noul instrument tehnicile interpretative experimentale. În acest context al particularităților specifice ale sonorității basului fără frete și a lărgirii diapazonului interpretativ, era necesară o transformare cardinală a tehnicilor de emiterie a sunetului deja existente. În această privință, activitatea lui Steve Bailey s-a constituit într-o adevărată senzație.

Interpretarea lui S. Bailey a partidelor de bas se deosebește prin diversitatea procedeelelor tehnice și prin bogăția coloristicii timbrale. Sonoritatea chitarei-bas fără frete este determinată de

interpretarea impecabilă a *pizzicato* și intonația extrem de precisă, iar pasajele *glissando*, tradiționale pentru chitara-bas fără frete, au cunoscut o tratare instrumentală principal nouă, fiind îmbinate cu tehnica interpretării *flajeolelor artificiale*. În esența sa, partida muzicală a chitarei-bas fără frete amintește de sonoritatea polifonică a mai multor instrumente de caracter diferit.

Expunerea novatoare a funcției armonice în interpretarea la chitara-bas fără frete s-a reflectat în utilizarea practică a tehnicii acordurilor. S. Bailey a utilizat activ tehnica *pizzicato* de contrabas, creând, imitând o sonoritate similară cu cea a instrumentelor din grupul de corzi cu arcuș. În acest proces, mâna dreaptă trece în permanență pe suprafața tastierei, interpretând concomitent basul *ostinato* și linii melodice sinuoase complexe.

Simultan cu dezvoltarea tehnicii de interpretare *pizzicato* la instrumentele bas cu șase corzi, sunt perfecționate și alte tehnici ale emiterii sunetului. Întrucât chitara-bas cu șase corzi a fost orientată în mare măsură la realizarea mijloacelor melodice, tehnici specifice precum *slap* și *tapping* au continuat să fie dezvoltate la chitara-bas cu patru corzi. Un alt interpret ce a transformat radical „lumea basului”, fapt ce a avut repercusiuni asupra tehnicii de interpretare la chitara-bas cu patru corzi, a fost Victor Wooten.

Conceptul evolutiv al tehnicilor interpretative ale lui V. Wooten presupunea utilizarea la chitara-bas a unor trei componente de bază: melodie, partidă de bas și ritm. Pe lângă aceasta, muzicianul reușea în același timp să execute lovituri percusive cu mâna dreaptă pe timpii al doilea și al patrulea. Această inițiativă interpretativă a condus spre crearea imitării sonorității tobei mici, ca parte a bateriei (ca set de tobe).

Funcția armonică a sunetelor de bas, partida percusivă *slap* și linia melodică a *flajeolelor* creează o densitate muzicală extraordinară a partidei basului și permite generarea unor culori timbrale principal noi, ce apar în rezultatul îmbinării unor procedee de interpretare multiple. Astfel, chitara-bas apare într-o nouă calitate – ca instrument solistic de sine stătător, autosuficient.

Compartimentul 2.4. conține concluzii la capitolul 2.

Cel de-al treilea capitol se intitulează **Evoluția metodelor de instruire la chitara-bas**. compartimentul 3.1. este dedicat analizei literaturii metodice accesibile, în domeniul dat: cărți, manuale, ghiduri, culegeri de note. În prezent, procesul de instruire la chitara-bas este realizat la toate etapele: de la școlile de muzică pentru copii la învățământul post-universitar. Scopul central al acestui proces este studierea practică a chitarei-bas, orientată spre însușirea multilaterală de către interpret a tehnicilor contemporane de interpretare la instrument. Pe lângă aceasta,

interpretul-profesionist trebuie să însușească în mod complex și aprofundat teoria muzicii, armonia de jazz, istoria stilurilor de jazz și specificul improvizației de jazz.

Un factor important la ascensiunii artistice a bas-chitaristului este audierea de sine stătătoare a înregistrărilor audio și video a unor cunoscuți muzicieni de jazz. Acest fapt contribuie la dezvoltarea fundamentală a deprinderilor de a solfegia, de a „scoate”, după auz, partidele de bas, de a transcrie și a abilității de a analiza materialul muzical. Acest tip de activitate asigură o comprehensiune reală a muzicii de jazz contemporane și interpretarea practică la chitara-bas a acesteia.

Analiza literaturii metodice la care am avut acces a permis înaintarea constatării, că studierea chitarei-bas, ca instrument cu corzi grave se află în stadiul începător al dezvoltării. Deși se bucură de o enormă popularitate în muzica de estradă și jazz, chitara-bas încă nu a reușit să-și formeze tradiții bogate de interpretare, așa cum sunt la contrabas, vioară sau chitară clasică. Având în vedere dinamica sigură cu care se răspândesc funcțiile interpretative și procedeele principial noi de emiterie a sunetului la chitara-bas, putem prognoza elaborarea în continuare a literaturii didactico-metodice pentru acest instrument.

Compartimentul 3.2. este orientat în întregime spre studierea școlilor audio, cu suplimentele de note. Acest tip de instruire este răspândit pe larg printre muzicienii contemporani, întrucât permite audierea materialului notografic studiat cu ajutorul mijloacelor de reproducere a sunetului. Totodată, materialul ilustrat conține informații nu doar despre alegerea corectă a tempoului, ritmului și a interpretării sunetelor, ci permite formarea unei opinii despre caracterul, stilul și culoarea timbrală a exemplului muzical notografic.

În descrierile ce se conțin în toate școlile audio, se propun un șir întreg de indicații despre felul în care trebuie utilizat materialul instructiv în cauză. Înainte de toate, acest proces include acordajul chitarei-bas, cu orientare după semnalul sonor, înscris la frecvența sonoră necesară. Aceasta poate fi atât o frecvență separată, spre exemplu, 440 Hz – nota *la*, cât și acordarea consecutivă a tuturor corzilor deschise ale chitarei-bas. În unele cazuri, autorii propun interpretarea exemplelor muzicale concomitent cu profesorul, înainte de a fi cântate de sine stătător.

Trebuie să menționăm, că literatura didactico-metodică bazată pe materialele audio, este orientată în mai mare măsură spre însușirea practică a chitarei-bas, decât însușirea tradițională. Posibilitatea de a audia ilustrațiile la exemplele muzicale creează o motivație în plus, întrucât elevul se familiarizează cu interpretarea adecvată a informației notografice. Astfel, școlile audio au capacitatea nu doar de a transmite caracterul muzicii interpretate, ci și de a dezvălui pe deplin posibilitățile muzical-expresive ale chitarei-bas.

În compartimentul **3.3.** atenția autorului este concentrată asupra metodelor inovatoare de instruire la chitara-bas, la baza cărora stă studiul școlilor video. Popularitatea acestei direcții de studiu crește constant, reunind mai multe trăsături specifice. Principala sursă de transmitere a informațiilor în școlile video este vizualizarea materialului studiat. Datorită posibilității de reproducere a imaginii mobile, elevul poate vizualiza digitația propusă, poate repeta mișcările mâinilor și degetelor, cât și încetini viteza înregistrării, în timpul ilustrării unor elemente tehnice complexe.

Materialul notografic poate fi amplasat în fereastra de vizualizare video, ceea ce conferă vizualizării un caracter complex maxim. În cazul exemplificării melodiei studiate în tempo lent, materialul notografic, de regulă, nu este necesar, întrucât informația vizată este expusă în formă accesibilă. În descrierile unor școli video, are loc acordajul chitarei-bas după semnale sonore, ce corespund celor patru corzi deschise ale instrumentului.

Cercetând edițiile video specializate pentru studiul chitarei-bas putem menționa, că acest tip al informației instructiv-didactice este orientat spre studiul practic al instrumentului. Scopul final al tuturor acestor materiale este studierea materialului propus în baza lecțiilor de autoinstruire a elevilor. Datorită vizualizării, procesul de instruire are loc mult mai rapid, totuși, pe parcursul unei lecții video, este imposibil de a obține întregul complex de deprinderi interpretative necesare. Materialul propus este adresat unui anumit nivel al pregătirii teoretice și practice a elevilor și poate fi utilizat doar în calitate de material adițional în clasa de chitară-bas.

În compartimentul **3.4**, în baza canalului *YouTube* de autor *Alexandr Vitiuc*, este dezvăluit specificul modelului contemporan al instruirii video. Abordând canalele didactice ale hosting-ului video *YouTube*, autorul analizează unele aspecte ale lucrului canalului personal *Alexandr Vitiuc*, care a început o activitate mai amplă în aprilie 2016. În prezent, aici sunt încărcate circa 330 de lecții video, iar numărul persoanelor abonate se ridică la 19.700. Numărul de vizualizări ale video-urilor, pe tot parcursul existenței canalului a depășit cifra de 2.000.000 de spectatori.

În calitate de sursă Internet adițională, dedicată lucrului pe canalul *YouTube*, este și grupul *Chitara-bas și totul ce este legat de aceasta*, pe rețeaua de socializare *Vkontakte*, care de asemenea are circa 6.700 de abonați. Această Internet-comunitate virtuală permite încărcarea unor aplicații notografice pentru schimbul de opinii asupra unor probleme de actualitate, legate de lucrul canalului.

Procesul de instruire pe canalul *Alexandr Vitiuc* este structurat cu strictețe, fiind împărțit în compartimente corespunzătoare – playlist-uri. Printre acestea, putem menționa următoarele: *Lecții de chitară-bas*, *Bazele slap-ului*, *Studierea gâtului chitarei-bas*, *Cursul teoretic de bază a*

chitarei-bas, Improvizația la chitara-bas, Descifrarea partidelor bas ale unor cântece de popularitate ș. a.

În fiecare playlist este amplasată o anumită cantitate de lecții video, ce se succed după principiul creșterii dificultății. Îndată ce este încărcat un nou video, publicația este atribuită unui anumit compartiment tematic și poate fi accesată momentan, pentru studierea practică de către auditoriu. Dacă există materiale notografice și video adiacente, acestea pot fi accesate și descărcate în grupul *Vkontakte*.

Analiza specificului procesului didactic pe canalul *Alexandr Vitiuc* în contextul apariției unor noi mijloace didactice video, determină formularea concluziei, că noi suntem martorii și participanții unui nou model interactiv al învățământului online, iar creșterea zi de zi a numărului de abonați ai canalului doar confirmă această prognoză. Mai mult, anume în procesul de evoluție ulterioară a procesului de învățământ în rețeaua Internet, vom putea observa popularizarea continuă a chitarei-bas ca instrument cu corzi grave de sine stătător.

Compartimentul **3.5.** conține concluziile la capitolul 3.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Apariția construcțiilor contemporane ale prototipurilor de bas cu amplificare electrică reflectă evoluția factorilor tehnologici, economici și muzicali, condiționați de inovațiile ce au avut loc în muzica contemporană și care au necesitat o sonoritate mai bogată a acestui instrument cu corzi grave.

2. În teză au fost cercetate pe plan istoric tehnicile interpretative la instrumentele cordofone înrudite cu chitara-bas: contrabasul, chitara clasică, chitara electrică, ce au influențat asupra formării tehnicii interpretative la chitara-bas. A fost demonstrat faptul că, deși există o terminologie generală, utilizată pentru aceste instrumente, tehnica acestora este diferită.

3. A fost determinat rolul muzicii de estradă și jazz, ca și componentă importantă a diseminării chitarei electrice practic în toate componentele interpretative ale muzicii de jazz (de la ansamblurile de jazz mici (*combo*), la cele mari (*big band*), de muzică rock (de la componentele rock clasice din anii 1960 până la grupuri dezvoltate atribuite stilului jazz-rock, fusion, avangard ș.a.). Anume în cadrul acestor direcții muzical-stilistice, chitara-bas a devenit temelie a secțiunii ritmice, un instrument mobil de o construcție comodă, capabilă să asigure nivelul necesar al amplitudinii sonore, ce are în arsenalul său o imensă diversitate de procedee interpretative.

4. În baza studiului literaturii științifice dedicate problemelor tehnicii interpretative la chitara-bas, cât și în baza propriei experiențe interpretative, pentru prima dată în muzicologia autohtonă, autorul a sistematizat tehnicile interpretative existente, completându-le prin propunerea unor termeni proprii. Astfel, în procesul de studiu a tehnicii *pizzicato*, a fost introdus în circuitul științific un termen nou – *pizzicato dinspre corpul instrumentului*.

5. Cercetarea tehnicilor interpretative la chitara-bas a fost efectuată în baza activității artistice a celor mai importanți bas-chitariști ai contemporaneității, ce au avut o influență hotărâtoare asupra dezvoltării procedeelelor de interpretare la chitara-bas: J. Jamerson, P. McCartney, J. Pastorius, L. Graham, S. Clarke, M. Miller, B. Sheehan, S. Hamm, J. Patitucci, S. Bailey, V. Wooten.

6. În procesul de cercetare a evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas, autorul a reușit să releve și să studieze inter-influența principiilor de emitere a sunetului la contrabas, chitară acustică și chitară electrică. Anume datorită sintezei tehnicilor de geneză diferită, chitara-bas a reușit să se afirme în rolul de instrument polifuncțional, capabil să reunească o multitudine de funcții interpretative diferite: de la chitara electrică – tehnica de cântat cu un plectru și tapping,

de la contrabas – funcția de acompaniament, de la chitara clasică – bazele tehnicii de emiterie a sunetului.

7. Devenirea și dezvoltarea artei de interpretare la chitara-bas, ce numără o istorie destul de scurtă (mai bine de 70 de ani), este abordată pe plan dinamic, în dimensiune evolutivă, în care au fost relevate schimbările ce au avut loc în modalitățile de funcționare a chitarei-bas. Dacă în anii 1950 și în cea de-a doua jumătate a secolului XX, sursa principală a cunoașterii instrumentului o constituiau evoluările concertistice și înregistrările pe discuri de vinil, apoi astăzi, o sursă puternică de răspândire a cunoștințelor despre chitara-bas este rețeaua Internet, inclusiv numeroasele școli audio și video, work-shopurile unor muzicieni de excepție și alte surse.

8. Astăzi s-a format un strat imens atât de manuale tradiționale (literatură practică și didactico-metodică cu acces deschis), cât și surse online (bloguri video, școli video, tutoriale, comunități Internet, forumuri ș.a.), dedicate problemelor instruirii și artei de interpretare la chitara-bas, fapt ce contribuie la o mai mare răspândire și popularizare a instrumentului. În teză sunt cercetate cele mai reprezentative școli de interpretare audio și video, create de interpreți și pedagogi de excepție. Autorul tezei de față demonstrează că școlile audio și video dețin anumite priorități didactice în comparație cu sursele tradiționale editate pe suport de hârtie.

9. Problemele actuale, legate de specificul instruirii în baza surselor video contemporane, sunt studiate în baza lucrului autorului tezei în cadrul propriului canal *YouTube*. Pentru prima dată în muzicologia autohtonă sunt analizate particularitățile conținutului (*content*) acestei surse informaționale, ca una din formele cele mai avansate ale comunicării interpretului și profesorului de chitară-bas cu societatea contemporană.

Recomandări

1. A continua cercetările muzicologice axate pe particularitățile istorice, structurale, interpretative și didactico-metodice ale chitarei-bas, îndreptate spre studierea multilaterală a instrumentului, ce nu sunt reflectate în cercetarea de față.
2. A utiliza materialele și concluziile tezei în cercetări ulterioare, dedicate problemelor actuale ale muzicii de jazz contemporane, în general, și tehnicilor de interpretare la chitara-bas, în particular.
3. A lărgi studierea complexă a tehnicii interpretative la chitara-bas și a legăturilor acesteia cu progresul tehnico-științific, inclusiv apariția unor noi mijloace și dispozitive de reproducere și prelucrare a sunetului.
4. A organiza editarea unor colecții de creații ale compozitorilor contemporani din Republica Moldova pentru chitară-bas solo, chitară-bas și pian, ansambluri și orchestre de jazz, creând astfel condiții prielnice pentru dezvoltarea noilor generații de interpreți și cercetători.
5. A include creațiile pentru chitara-bas în programele de concert, programele concursurilor internaționale și a festivalurilor muzicale pentru dezvoltarea contactelor artistice dintre bas-chitariștii din diferite țări.
6. Este oportun de a organiza cu regularitate, la Radioteleviziunea națională, interpretarea și înregistrarea celor mai importante creații ale unor autori de renume mondial și a compozitorilor din Republica Moldova pentru chitara-bas.
7. A recomanda organizarea sistematică, la AMTAP, școli de muzică și licee, instituții profesionale medii și superioare, workshopuri cu interpreți importanți la chitara-bas, din România, Italia, Germania, Franța, Marea Britanie, Federația Rusă, SUA și alte țări.

**PROGRAMELE DE CONCERT ALE AUTORULUI
(COMPONENTA ARTISTICĂ A TEZEI)**

Programul de concert Nr. 1

Data evoluării: 11 martie 2019

Timpul evoluări: 12.00

Locul evoluării: Sala Mică, AMTAP, Chișinău

Programul concertului:

1. A. Vitiuc – *Greeting*
2. A. Vitiuc – *Rivers of Fog*
3. A. Vitiuc – *Bell*
4. A. Vitiuc – *Joyful Day*
5. V. Wooten – *Latin Groove*
6. V. Wooten – *Classical Thump*
7. V. Wooten – *Solo Bass Jam*
8. V. Wooten – *The Lesson*
9. S. Wonder – *Overjoyed*
10. The Beatles – *Come Together*
11. A. Vitiuc – *Lunar Flower*
12. V. Wooten – *U Can't Hold No Groove*
13. J. Newton – *Amazing Grace*
14. A. Vitiuc – *Long Live Bass*

Denumirea și participanții:

Concert solistic – Alexandr Vitiuc

În concert au participat:

– Alexandr Vitiuc – chitară-bas

Programul de concert Nr. 2

Data evoluării: 25 aprilie 2019

Timpul evoluări: 16.00

Locul evoluării: Institutul de Arte *A. G. Rubinștein*, Sala Mare, or. Tiraspol

Programul concertului:

1. J. Pastorius – *The Chicken*
2. M. Davis – *So What*
3. A. Vitiuc – *Around the Rain*
4. D. Ellington – *In a Sentimental Mood*
5. G. Gershwin – *Summertime*
6. G. Benson – *Weekend in LA*
7. A. Vitiuc – *New Feelings*
8. V. Wooten – *Slow Groove*

9. S. Wonder – *Isn't She Lovely*

Denumirea și participanții:

Concert solistic – Alexandr Vitiuc, cu participarea colectivului *Rubicon*

În concert au participat:

- Olga Velicinscaia – vocal;
- Eduard Bilețchii – trompetă, flugelhorn;
- Galina Dede – pian, clape;
- Mihail Volenberg – chitară electrică;
- Alexandr Vitiuc – chitară-bas
- Alexandr Volenberg – percuție.

Programul de concert Nr. 3

Data evoluării: 4 decembrie 2019

Timpul evoluări: 17.00

Locul evoluării: Institutul de Arte *A. G. Rubinștein*, Sala Mare, or. Tiraspol

Programul concertului:

1. S. Lavrinenko – *Indian Dance*
2. S. Lavrinenko – *Latino Mood*
3. S. Lavrinenko – *Zaporozhye*
4. D. Jordan – *Jordu*
5. L. Russel – *This Masquerade*
6. D. Gilesspi – *A Night in Tunisia*
7. Fourplay – *101 Eastbound*
8. S. Rollins – *St. Thomas*

Denumirea și participanții:

Concert solistic – Alexandr Vitiuc, cu participarea colectivelor: *У камина трио* și *Rubicon*

În concert au participat:

- Eduard Bilețchii – trompetă, flugelhorn;
- Semion Lavrinenco – pian, clape;
- Mihail Volenberg – chitară electrică;
- Alexandr Vitiuc – chitară-bas
- Roman Rașcovan – percuție.

LUCRĂRI PUBLICATE LA TEMA TEZEI

2. Articole în diverse ediții științifice periodice:

Categoria B

1. Витюк А. Конструктивные особенности звукоснимателей для бас-гитары. В: *Музыковедение*, 2020. Москва: Научтехлитиздат, 2020, №11, с. 37–40. ISSN: 2072-9979.
2. Витюк А. Музыкальная коллаборация как неотъемлемая часть современного музицирования. В: *Музыковедение*, 2021. Москва: Научтехлитиздат, 2021, №5, с. 36–39. ISSN: 2072-9979.

2.3. în ediții incluse în registrul Național al edițiilor periodice de profil:

Categoria B

3. Vitiuc A. Improving the design features of the bass guitar (1950s – to the present day). In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* 2021. Chișinău: AMTAP, 2021, nr. 2 (39), p. 133–137. ISSN 2345-1408.
4. Витюк А. Continuum Джако Пасториуса для бас-гитары: замысел, композиционные особенности, специфика выразительных средств. В: In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* 2021. Chișinău: AMTAP, 2021, nr. 3 (40), p. 129–140. ISSN 2345-1408.

Categoria C

5. Витюк А. Синтез техник игры на бас-гитаре в исполнительской практике (середина 1980-х годов – начало XXI века). In: *Revista de Stiințe Socioumane*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2021, nr. 2 (48), p. 90–98. ISSN 1857-0119.

3. Articole în ediții științifice

3.2. culegeri în baza conferințelor internaționale:

6. Витюк А. Рождение безладовой модели бас-гитары как нового вида инструментов басового диапазона. In: *Perspectives of world science and education: Abstracts of III International Scientific and Practical Conference*. Osaca. Japan 27-29.11.2019. Osaca: CPN Publishing Group, 2019, p. 506–509. ISBN 978-4-9783419-8-3.
7. Витюк А. Специфика интернет-форм видеообразования в контексте взаимодействия видеоканала *Александр Витюк* с современным социумом. В: *Мировоззренческие основания культуры современной России*. Сборник научных трудов XI Международной научной конференции (Магнитогорск, РФ, 16-17 апреля 2020): с. 27–33. ISBN 978-5-9967-1947-1.
8. Витюк А. Формирование исполнительской техники пиццикато на бас-гитаре. В: *Интеграция науки в современном мире: Материалы 64-ой Международной научно-практической конференции*. Москва, РФ, 29-30.06.2020. Москва: Евразийское научное объединение, 2020, с. 233–236. ISSN 2411-1899.
9. Витюк А. Бас-гитара как один из этапов эволюции семейства хордофонных инструментов. In: *Scientific Collection «InterConf» № 3 (36): Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference Challenges in science of nowadays*.

Washington, USA, 26-28.11.2020. Washington: EnDeavours Publisher, 2020. p. 869–874. ISBN 979-1-293-10109-3.

10. Витюк А. К вопросу о формировании исполнительской техники слэп на бас-гитаре (середина 1960-х-середина 1980-х). В: *Современное музыкознание в пространстве культуры: проблемы теории, истории, исполнительства и педагогики*. Материалы Международной молодежной научно-практической конференции (Ростов-на-Дону, РФ, 26–27 ноября 2020): с. 189–195. ISBN 978-5-93365-123-9.

11. Витюк А. Анализ учебно-методической литературы для бас-гитары: книги, пособия, нотные сборники. В: *Мировоззренческие основания культуры современной России*. Сборник научных трудов XII Международной научной конференции (Магнитогорск, РФ, 14-16 мая 2021): с. 37–45. ISBN 978-5-9967-1947-1.

4. Materiale/teze la forurile științifice:

4.2. conferințe internaționale în republică:

1. Витюк А. Роль Лео Фендера в создании бас-гитары. In: Conferința științifică internațională *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*. 19 aprilie, 2019. Rezumatele lucrărilor. Chișinău: AMTAP, 2019 (Tipogr. "Notograf Prim"), p. 18. ISBN 978-9975-9617-8-3.

2. Витюк А. Предпосылки появления электрических басовых инструментов. In: Conferința științifică internațională *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*. 19 aprilie, 2019. Rezumatele lucrărilor. Chișinău: AMTAP, 2019 (Tipogr. "Notograf Prim"), p. 19–20. ISBN 978-9975-9617-8-3.

3. Витюк А. Влияние первых прототипов цельнокорпусных электрогитар на современное гитаростроительство. In: Conferința științifică internațională *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*. 15 mai, 2020. Rezumatele lucrărilor. Chișinău: AMTAP, 2020 (Tipogr. "Notograf Prim"), p. 69–71. ISBN 978-9975-9617-8-3.

ADNOTARE

Vitiuc Alexandr. Evoluția tehnicii interpretative la chitara-bas în muzica de jazz (anii '50 ai secolului XX – începutul secolului XXI). Teză de doctor în arte, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2021.

Structura tezei: componenta artistică: trei programe de concert înregistrate pe DVD; **cercetarea teoretică:** Introducere, trei capitole, Concluzii generale și recomandări, Bibliografie din 157 de titluri, 4 anexe, 131 pagini ale textului de bază, 17 pagini de anexe. Rezultatele sunt reflectate în 22 de publicații.

Cuvinte-cheie: chitară-bas, bas fără frete, pick-up, tehnică interpretativă, *pizzicato*, *slap*, *tapping*, *flajeolete*.

Domeniul de cercetare: arta de interpretare a muzicii de jazz la chitara-bas

Scopul tezei: cercetarea evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas în muzica de jazz (anii 1950 – începutul secolului XXI), în unitatea aspectelor sale tehnologice, istorice și interpretative. **Sarcinile cercetării:** a analiza premisele istorice ale apariției chitarei-bas, primele experiențe ale creării acesteia, procesele de perfecționare a particularităților construcției instrumentului; a cerceta tehnicile interpretative și procedeele de interpretare în baza artei celor mai importanți bas-chitariști de la mijlocul secolului XX – începutul secolului XXI; a releva influența modalităților de emisie a sunetului la contrabas, chitara acustică și chitara electrică asupra tehnicii chitarei-bas, cât și a studia formarea unor noi procedee de interpretare; a aprecia rolul muzicii jazz, pop și rock în contextul largirii funcțiilor interpretative ale chitarei-bas în toate tipurile de colective contemporane; a studia cercetările științifice și metodice editate, cât și sursele media (materiale audiovizuale, școli video); a cerceta specificul instruirii contemporane pe internet, în baza lucrului pe canalul personal de *YouTtube Alexandr Vitiuc*.

Noutatea științifico-practică și originalitatea tezei. Aspectul practic al evoluției tehnicii interpretative la chitara-bas în muzica de jazz constă în faptul, că în procesul evoluțiilor scenice ale autorului au fost demonstrate toate modelele contemporane ale tehnicii la chitara-bas. **Componenta teoretică** conține o cercetare complexă inedită în Republica Moldova a evoluțiilor tehnicilor interpretative la chitara-bas, tratate ca o îmbinare a aspectelor istorice, tehnologice, interpretative și didactico-metodice. În teză sunt abordate și probleme actuale ale metodicii instruirii online la chitara-bas, prin intermediul canalului *YouTube*. În procesul de studierea tehnicii interpretative *pizzicato*, autorul a introdus în circuitul științific un termen nou – *pizzicato dinspre corpul instrumentului*.

Importanța practică a tezei este determinată de utilizarea acesteia în cadrul disciplinelor *Instrument și Improvizatie*, *Metodica predării specialității*, *Practica artistică*, *Instrumentul adăugător*, *Practica pedagogică*, *Istoria muzicii de estradă și jazz* ș.a. Astfel, rezultatele cercetării pot fi utilizate în pregătirea interpreților profesioniști pentru evoluțiile scenice și înregistrările în studio, în activitatea pedagogilor ce predau chitara-bas.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Aprobarea practică a fost realizată în cadrul a trei evoluții scenice în Sala mică a AMTAP și Sala mare a Institutului de Arte A. G. Rubinștein din or. Tiraspol. Rezultatele **cercetărilor teoretice** sunt reflectate în 14 publicații, inclusiv în 11 articole științifice și 3 teze ale comunicărilor la conferințe științifice. Materialele tezei au fost prezentate la 8 foruri științifice, inclusiv la 5 conferințe internaționale și 3 seminare științifico-metodologice.

АННОТАЦИЯ

Витюк Александр. Эволюция исполнительской техники на бас-гитаре в джазовой музыке (50-е годы XX века – начало XXI века). Диссертация на соискание ученой степени доктора искусств по специальности 653.01 – Музыкаведение, Кишинев, 2021.

Структура диссертации: *Творческая часть:* три концертные программы, записанные на DVD; *Научное исследование:* Введение, три главы, Общие выводы и рекомендации, Библиография из 157 наименований, 4 приложения; 131 страницы основного текста, 17 страниц приложений. Результаты отражены в 22 публикациях.

Ключевые слова: бас-гитара, безладовый бас, звукоосниматели, исполнительская техника, *пиццикато*, *слэп*, *тэппинг*, *флажолеты*.

Область исследования: джазовое исполнительство на бас-гитаре.

Цель диссертации: исследование эволюции исполнительской техники на бас-гитаре в джазовой музыке (с 50-х годов XX века – до начала XXI века), в единстве ее технологического, исторического и исполнительского аспектов. **Задачи исследования:** проанализировать исторические предпосылки появления бас-гитары, первые опыты ее создания, процессы совершенствования конструктивных особенностей инструмента; исследовать исполнительские техники и приёмы игры на основе творчества ведущих бас-гитаристов середины XX века – начала XXI века; выявить влияние на бас-гитарную технику контрабасового, акустически-гитарного и электрогитарного способов звукоизвлечения, а также изучить формирование новых приёмов игры; определить роль джазовой, поп- и рок-музыки в контексте расширения исполнительских функций электрической бас-гитары во всех типах современных коллективов; изучить печатные научные и методические труды, а также мультимедийные источники (аудиовизуальные материалы, видеошколы); рассмотреть специфику современного интернет-образования на основе работы персонального YouTube-канала *Александр Витюк*.

Научно-практическая новизна и оригинальность диссертации. *Практический аспект* эволюции исполнительской техники на бас-гитаре в джазовой музыке состоит в том, что в процессе сценических выступлений автором были продемонстрированы все современные образцы бас-гитарной техники. В *теоретической части* впервые в Республике Молдова проведено комплексное исследование эволюции исполнительской техники на бас-гитаре, рассматриваемой как совокупность исторических, технологических, исполнительских и учебно-методических аспектов. В работе также затронуты актуальные вопросы методики интернет-образования на бас-гитаре при помощи видеоканала *YouTube*. В процессе изучения исполнительской техники *пиццикато*, автор ввел в научный обиход новый термин – *пиццикато от деки*.

Практическая значимость работы обусловлена её применением в учебных дисциплинах: *Инструмент+Импровизация*, *Методика преподавания специальности*, *Артистическая практика*, *Дополнительный инструмент*, *Педагогическая практика*, *История эстрадной и джазовой музыки*, и др. Таким образом, результаты исследования могут быть использованы в подготовке профессиональных исполнителей к выступлениям на сцене и студийным записям, в деятельности педагогов, преподающих бас-гитару.

Апробирование результатов работы. *Практическая апробация* была реализована в рамках трех концертных выступлений в Малом зале АМТИИ и Большом зале Института искусств им. А. Г. Рубинштейна, г. Тирасполь. Результаты *теоретических изысканий* отражены в 14 публикациях, в том числе в 11 научных статьях и 3 тезисах выступлений на научных конференциях. Материалы диссертации были представлены на 8 научных форумах, в том числе 5 международных научных конференциях и 3 научно-методологических семинарах.

ANNOTATION

Vitiuc Alexandr. Evolution of the performing technique on the bass guitar in jazz music (50s of the 20th century – the beginning of the 21st century). Dissertation for the Doctor of Arts Degree in specialty 653.01 – Musicology, Chisinau, 2021.

Thesis structure: *Creative part*: three concert programs recorded on DVD; *Scientific research*: Introduction, three chapters, General conclusions and recommendations, Bibliography of 157 titles, 4 appendices; 131 pages of body text, 17 pages of appendices. The results are reflected in 22 publications.

Keywords: bass guitar, fretless bass, pickups, performing technique, *pizzicato*, *slap*, *tapping*, *harmonics*.

Research area: jazz performance on the bass guitar.

Purpose of thesis: research of the evolution of the performing technique on the bass guitar in jazz music (from the 50s of the 20th century – to the beginning of the 21st century), in the unity of its technological, historical and performing aspects. **Research objectives:** analyze the historical background of the appearance of the bass guitar, the first experiments of its creation, the processes of improving the design features of the instrument; explore performing techniques and playing techniques based on the creativity of the leading bass players of the mid 20th century – early 21st century; to reveal the influence of the contrabass, acoustic guitar and electric guitar methods of sound production on the bass guitar technique, and also to study the formation of new playing techniques; define the role of jazz, pop and rock music in the context of expanding the performing functions of electric bass in all types of modern bands; study printed scientific and methodical works, as well as multimedia sources (audiovisual materials, video schools); consider the specifics of modern Internet education based on the work of the personal YouTube channel by Alexandr Vitiuc.

Scientific and practical novelty and originality of the thesis. *The practical aspect* of the evolution of the performing technique on the bass guitar in jazz music is that in the process of stage performances the author has demonstrated all modern examples of bass guitar technique. In *the theoretical part*, for the first time in the Republic of Moldova, a comprehensive study of the evolution of the performing technique on the bass guitar was carried out, considered as a combination of historical, technological, performing and educational-methodical aspects. The work also touches upon topical issues of the methods of Internet education on the bass guitar using the YouTube video channel. In the process of studying the performing technique of *pizzicato*, the author introduced a new term into scientific use – *pizzicato from the deck*.

The practical significance of the work is due to its application in academic disciplines: *Instrument+Improvisation*, *Methods of teaching a specialty*, *Artistic practice*, *Additional instrument*, *Pedagogical practice*, *History of pop and jazz music*, etc. Thus, the research results can be used in the preparation of professional musicians for performances on stage and in studio recordings, in the activities of pedagogues teaching bass.

Testing the results of the work. *Practical approbation* was implemented in the framework of three concert performances in the Small Hall of the AMTFA and the Great Hall of the A.G. Rubinstein Institute of Arts, Tiraspol. The results of *theoretical research* are reflected in 14 publications, including 11 scientific and 3 abstracts of communications at scientific conferences. The dissertation materials were presented at 8 scientific forums, including 5 international scientific conferences and 3 scientific and methodological seminars.

VITIUC ALEXANDR

**EVOLUȚIA TEHNICII INTERPRETATIVE
LA CHITARA-BAS ÎN MUZICA DE JAZZ
(ANII '50 AI SECOLULUI XX – ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI)**

**SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE
(DOCTORAT PROFESIONAL)**

Rezumatul tezei de doctor în arte

Aprobat spre tipar: 8.11.2021

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 1,6

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda Nr. 264

XEROX SERVICE

Str. Kogălniceanu 58,

Chișinău Republica Moldova, MD 2009